

۱۳ تن از اساتید دانشگاه آزاد نکات خود را در خصوص برنامه هفتم مطرح کردند

تحقق برنامه هفتم

نیازمند مکانیسم هاشه است

سیزدهمین نشست هم‌اندیشی «دانشگاه، خانه گفت‌وگو» در دانشگاه آزاد اسلامی هفته گذشته با موضوع بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه کشور و با حضور بابک نگاهداری رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، احمد نادری

فاطمه طاری بخش - راضیه فلاح

گروه دانشگاه

قوانین برنامه توسعه مهم‌ترین کلوگاه‌های سیاستی هستند

احمد نادری، عضو هیات‌رئیس مجلس شورای اسلامی: دکتر نگاهداری با نگاه ایجابی

مباحث را مطرح کردند و من می‌خواهم کمی آسیب‌شناسانه مباحث را مطرح کنم. اگر در مورد اشکالات کار بحث شود شاید مکمل آن نگاه ایجابی شود. واژه توسعه بعد از دهه ۷۰ شمسی و بعد از جنگ وارد ادبیات ما شده است. بحث توسعه یک ایدئولوژی غربی است و نوع جدیدی از یک نوع نئولیبرال است که یک سیر تکاملی را طی کرده و به جلو آمده است. از غرب به ما یک سیر خطی داده شده که با یک تاریخ مشخص یک مسیر و مسیرهای مشخص را برای توسعه طی کرده‌اند و همه کشورها به‌صورت ناگزیر باید این مسیر را برای توسعه ناگزیر طی کنند. در نظام جهانی جایگاه‌های کشورهای نامشخص هستند و برخی پیشرفته‌تر هستند و این کشورها در واقع در نقطه مطلوب قرار دارند. برخی دیگر کشورها در وسط این تقسیم‌بندی قرار دارند و برخی در سوی دیگر آن قرار گرفته‌اند. کشورهای کمتر توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته نیز برای اینکه به توسعه کشورهای بزرگ برسند باید کشورهای خوبی باشند تا به آن نقطه پیشرفت برسند و کشورهای توسعه‌یافته نیز به آنها کمک کنند. در این کانسبت استعمار، استیکبار و همه این مباحث که کلیت روابط بین‌الملل درگیر آن بوده در اینجا قابل رویت است. اگر می‌خواهیم بحث را بسیار مدرن کنیم باید از قرن ۱۵ به بعد همگی این موارد در این کانسبت توجیه‌پذیر و معنادار باشد. مقام‌معلم‌هبری چندین سال است که کلمه پیشرفت را به جای توسعه به کار می‌برند. در واقع توسعه را ایشان با ادبیات گوناگون گفته‌اند که مدنظر ما نیست. به تعبیر ایشان توسعه یک ایدئولوژی برای قوانین توسعه کشورها و توسعه‌یافته‌ها در دانشگاه‌های ما با تولید شده است. اگر اینجا از کلمه توسعه استفاده می‌کنم به علت آن است که اصطلاحی رایج شده که ما برنامه‌های توسعه را به این نامیم به عبارت دیگر اگر کلمه توسعه را به کار می‌برم به معنای پیشرفت است. قوانین برنامه توسعه اساسا مهم‌ترین کلوگاه‌های سیاستی در نظام سیاسی ما هستند و از همین رو بسیار مهم است که به آنها توجه شود. چون هدایت و رهبر در برنامه‌های کشور در دست ایشان است. در کنار آن نظام بودجه‌ریزی کشور نیز تحت تأثیر این برنامه‌ها است و بودجه باید براساس همین برنامه‌ها تنظیم شود. یک فرض ایجابی برای قوانین بودجه‌ریزی کرد شاید بتواند به هدف نزدیک شدن اقتصادی نوشته شده؛ درحالی که اصلا به این گونه نبوده و همیشه برنامه‌ها با نگاه سیاسی نوشته شده است. زمانی که برنامه با نگاه سیاسی نوشته شود برنامه توسعه محل توزیع رانت می‌شود، کما اینکه این گونه بوده و آسیب‌هایی که به همراه خواهد داشت. در نتیجه امکان رشد اقتصادی را فراهم نمی‌کند. برای مثال ما در برنامه نتوانستیم رشد اقتصادی را شکوفا کرده و اگر مساله اقتصاد باشد که هست، باید در برنامه رویکرد خود را اصلاح و به‌سستی حرکت کرد که برنامه را اقتصادی نوشته‌اند و از سیاسی شدن برنامه به‌طور جدی جلوگیری شود. نمی‌خواهیم سیاست‌نامه‌ای کنیم اما این نوع ضلع آن واقعیت‌های اجتماعی است که ما در کجا قرار داریم و در مورد کما صحبت می‌کنیم است. ضلع دیگر آن سیاست‌های کلی ای است که در نظام و کشور وجود دارد و ضلع آخر این مثلث سند آمایش سرزمین است. با این ۳ ضلع باید برنامه توسعه نوشته شود. اگر در ذیل این برنامه نوشته‌شده بتوان بودجه‌ریزی کرد شاید بتواند به هدف نزدیک شدن و چرخه سیاست‌گذاری را خوب مدیریت کرد و پست‌رشد گذاشت. وگرنه کار عبثی بوده و این برنامه‌ها نیز به‌طور جدی نتوانسته‌اند ما را به سرمقدص منظور برسانند. تحقق برنامه‌ها تا کنون در خوشبینانه‌ترین حالت بین ۲۰ تا ۳۰ درصد بوده است. این نشان از وجود ضعف‌هایی است و برای برابری شناسایی آن ضعف‌ها آسیب‌شناسی انجام داد و دلایل عدم تحقق را بررسی کرد. به‌طور خلاصه ۶ دلیل عدم تحقق را دسته‌بندی کرده و به‌طور خلاصه مطرح می‌کنم. اولین علت عدم تحقق که بیست‌و‌خordeای درصدا را به خود اختصاص داده، شرایط ساختاری نامناسب برای قانون برنامه توسعه است. به بیان دیگر به محیط داخلی و خارجی به درستی نگاه نمی‌شود. در محیط‌های داخلی انواع شوک‌های بین‌المللی و مسائلی مانند جنگ‌های منطقه و ظهور داعش وجود دارد. مساله انقلاب‌های غربی، اوکراین و الحاق کریمه و دوباره مساله اوکراین در سال‌های اخیر. در مسائل داخلی نیز تحریم‌ها به همین شکل و امثالهم اثر می‌گذراند. این مسائل تا کنون در برنامه‌های توسعه در نظر گرفته نشده‌اند که یک ضعف جدی در تدوین برنامه توسعه بوده است. گرفتار شدن در فرمالیسم توسعه‌یابوسی دومین بحثی است که برای عدم تحقق اهداف برنامه توسعه بنیامین شده است. ما عادت به یک فرمالیسم محض برنامه‌نویسی کرده‌ایم که در اینجا همان برنامه توسعه است. به بیان دیگر به یک فناوری دست پیدا کرده‌ایم که سند خوب می‌نویسیم؛ برنامه خوب می‌نویسیم اما چه کسی می‌خواهد آنها را اجرا کند؟ سیاست‌های کلی و سندها تدوین می‌شود که به‌منظر من این همه سیاست کلی

نیز نباید وجود داشته باشد. سیاست کلی باید در تهرات و در صفحه باشد تا مسیر کلی را نشان دهد. یک زمانی در کشور آفریقای جنوبی بیماری ایدز مساله بود و سیاست‌های کلی بر مبنای این مساله نوشته می‌شد. همه سیستم‌ها باید بسج می‌شدند تا این مساله حل شود. انرژی هسته‌ای حق مسلم ما است یک مثال داخلی برای بیان سیاست‌های کلی نظام است و این مساله باید زوری به جلو برده می‌شد. هرچند هنوز برای این سیاست در جدال هستیم. ما امروز در برنامه‌ها کلیه حرف‌های خوب دنیا را می‌خواهیم بنویسیم. درحالی که برنامه توسعه‌های این حرف‌ها نیست. برای مثال در همین برنامه توسعه که توسط این دولت در ۳۰۰ بند نوشته شده بود؛ تمام حرف‌های خوب دنیا را دارد. چه کسی می‌خواهد همه این موارد را اجرا کند؟ درست است که خوب است می‌خواهیم خیلی خوب عمل کنیم؛ اما باید توجه کرد که امکانات ما چیست و میدان در اختیار ما چیست؟ دلیل سوم احصا شده ضعف پایش است. به بیان دیگر برنامه‌ها پایش و نظارت نمی‌شود و همینطوری نوشته می‌شوند. برای مثال کسی نیامده میزان رسیدن به برنامه‌های نظام سلامت را اندازه‌گیری کند. پایش نداریم یا بسیار ضعیف داشته‌ایم یا به عبارت دقیق‌تر علمی نبوده است که توجه به علمی بودن آن بسیار مهم است. چهارمین دلیل عدم تحقق اهداف برنامه توسعه، ضعف و ناتوانی دولت‌ها در اجرای قانون برنامه توسعه است. دولت‌ها یا ضعیف هستند یا اراده‌ای برای تحقق در آنها وجود ندارد یا سلیقه‌ای عمل می‌کنند. حتی گاهی نیز می‌خواهند شانه خالی کنند. برای مثال در مباحث حمایتی اقدامی انجام نمی‌دهند. دولت گذشته یک دولت نئولیبرال بود و در مباحث نئولیبرال حمایت از فقرا به آن معنا جایگاهی دارد. در این دیدگاه فقر و مسائل اجتماعی کارکرد دارد. اصلا لیبیسیم‌دنیال کار کرده‌ایم و اگر نگاه دولت این باشد، اراده‌ای نیز برای اجرای همین حرف‌های خوب ضعیف ندارد. نظام بروکراتیک نیز در ایران بسیار دست و پاگیر است. برای مثال روسای جمهور فکر می‌کنند رئیس جمهور هستند چون بروکراسی کار خود را می‌کند. این نظام بروکراسی خود مشکل است. عدم توجه به سیاست‌ها و رویکردهای سیاستی دولت پنج عدم تحقق برنامه توسعه کشور است. در مردم‌شناسی مبتنی به نام یاری‌گری وجود دارد که آقای دکتر مرتضی فرهادی ابداع کردند؛ نظام سنتی اجتماعی ایرانی با همه سنت‌های خود یک نظام یاری‌گری بوده و به همدیگر کمک می‌کردیم. لذا بحث مشارکت یا مشارکتی بودن در جامعه ایران برینزگ بوده است.

متولی اجرا در برنامه‌های توسعه باید مشخص باشد

ما درک می‌کنیم که درحال گذار از سنت به مدرنیته هستیم و این موضوع را می‌فهمیم. اگر در جامعه سنتی با رویکرد مکانیکی روبه‌رو هستیم، در جامعه مدرن رویکرد ارگانیکی وجود دارد. اما با تمام این اوصاف بحثی که وجود دارد، این است که ما باید سنت‌ها را بازتولید کنیم. آیا ما توانستیم در حوزه سیاسی و عمومی این موضوع را حفظ کنیم؟ مای اعتماد هستیم و نتوانستیم؛ لذا ما سیاست‌های مشارکتی را در برنامه‌هایمان دنبال نکرده‌ایم و نمی‌کنیم و از این ظرفیت غافل هستیم. به تعبیر جناب دکتر ما مردمی سازی نمی‌کنیم. در برنامه‌ها به دنبال این موضوع نبودیم و نیستیم که این موضوع نیز یکی از موارد عدم تحقق است. ششمین دسته طبق دسته‌بندی‌های من بحث کاستی‌های محتوایی برنامه است. به این معنا که اصول و ویژگی‌های لازم برای تدوین قوانین برنامه توسعه را در تدوین برنامه استفاده نمی‌کنیم. اگر بخواهیم سبیری را در تدوین برنامه در نظر بگیریم، اولین مورد اولویت‌بندی است. پس از آن متناسب با اولویت‌ها باید راهبردهای خود را مشخص کنیم. بعد از آن کارهای اجرایی را ذیل راهبرد مشخص می‌کنیم. مرحله بعد این است که متولی اجرا باید مشخص باشد. در تمام این موضوعات یک سری از نهاد‌های متولی اجرا هستند که این موضوع را نیز مشخص نمی‌کنیم. بعد از آن قابلیت ارزیابی و شاخص‌بندی است که ببینیم آیا همه حرف‌هایی که گفته شد را نتوانستیم انجام دهیم یا خیر. ما این سیر و چرخه و اصول را رعایت نمی‌کنیم، بنابراین اگر بخواهیم برنامه هفتمی را نگارش و ما در مجلس بررسی و کم و زیاد کنیم، باید از این شن دست‌به‌حذر بود تا برنامه‌ای درخورد داشته باشیم و بگوییم که ۵ سال آینده را می‌توان با چشم‌اندازی خوب جلوگیری کرد. یکی از دیگر نکاتی که وجود دارد مساله محوری است. نمی‌دانم به آن اشاره شد یا خیر، اما باید در تدوین برنامه هفتم مساله محور باشیم. نگاهی جز مساله محوری وجود ندارد که در واقع ما باید به این سمت برویم تا مساله محور باشیم. مسائل مشخص است و باید احصا شود و متناسب با آن باید برنامه نگارش شود. امیدواریم که دولت هرچه زودتر لایحه را به مجلس برساند. ما در ماه قبل اختلاف نظری با دولت داشتیم که به رسانه‌ها نیز کشیده شد. پیش از اینکه لایحه بودجه ۱۴۰۲ به مجلس برسد، ما پیش‌تر از دولت نامه زده بودیم که لایحه را بفرستید. اول لایحه برنامه و پس از آن لایحه بودجه را بفرستید. از لحاظ قانونی نیز در ابتدا باید برنامه تدوین شود و طبق برنامه بودجه تدوین و نگارش شود. اما دولت به هر دلیلی سهل‌انگاری کرد و نرفستاد که محل نزاع قرار گرفت و بعد بودجه را فرستادند و ما رد کردیم. بعد از آن توافقی به وجود آمد که برنامه تمدید شود. برنامه با جماعی که در سطح بالای نظام اتفاق افتاد تمدید شد و بودجه سال ۱۴۰۲ را طبق آن تنظیم کردیم و پس از آن ما منتظر

دانشگاه

عضو کمیسیون آموزش مجلس و جمعی از اساتید واحدهای مختلف این دانشگاه برگزار شد. در این نشست سه‌ساعته، ابعاد مختلف این لایحه و سهم برنامه‌های پنج‌ساله در توسعه کشور مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

برنامه بودیم که تا به امروز نیز به مجلس نرسیده و البته یک الی دو هفته پیش فرستاده شد اما باز هم کلیات بود و صحبت شد که به دولت بازگردد و این بین نیز تغییر رئیس سازمان برنامه و بودجه بر موضوع اثرگذار بود. در هر صورت ما منتظر هستیم که نسخه دولت به مجلس برسد و فکر می‌کنم تا هفته آینده این اتفاق بیفتد. باید در اینجا به این مساله اشاره کرد که اعضای کمیسیون تلفیق ۱۵ نفر هستند و بنده نماینده کمیسیون آموزش در کمیسیون تلفیق هستم. تمام سعی ما این است که برنامه هفتم را به خوبی بنویسیم و پس از آن نیز برنامه اجرایی خوبی برای آن در دولت داشته باشیم.

میزان تحقق ۶ برنامه توسعه به ۳۰ درصد هم نمی‌رسد

جهانبخش محبی‌نیا، عضو هیات‌علمی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی: نگاه ناشیانه پارلمان به برنامه ما را مایوس کرد. با این صحبت‌ها و با این نگاه، نتیجه تکرار همان اشتباهات قبلی است، البته اینکه مرادوه نمایندگان با دولت باید تغییر رئیس سازمان برنامه بودجه منجر به این شده که لایحه بازگردد بسیار امیدوار کننده است. ما ۵ برنامه پیش از انقلاب اجرا کردیم و ۶ برنامه نیز بعد از انقلاب داشته‌ایم که با دید آسیب‌شناسی باید عنوان کرد که نگاه بروکراسی شما مانند قبل است. جناب نگاهداری، زمانی که شما رئیس مرکز شدید، من بسیار خوشحال شدم. بعد از دوره پنجم این مجلس به دست افرادی افتاد که مرکز را خراب کردند.

جناب نادری و جناب نگاهداری، من از شما خواهش می‌کنم این حرف‌ها را کنار بگذارید. من در برنامه‌های اسوم، چهارم، پنجم و ششم حضور داشتم و باید بگویم که رشد اقتصادی ۸ درصدی برای ما امکان‌پذیر نیست. درحال حاضر میانگین رشد اقتصادی ما به ۲ درصد نمی‌رسد. گفتیم که رشد سرمایه‌گذاری ۱۲٫۵ درصدی امکان‌پذیر نیست اما اصرار داشتند که باید به این صورت باشد، درحالی که فکر می‌کنم میانگین ۳٫۵ درصد بود، یعنی ما به این هدف که نرسیدیم هیچ ضرر نیز کردیم و مقداری از سرمایه‌ها را از دست داده‌ایم. این برنامه‌ریزی که گفته می‌شود، باید قاعده و قانون داشته باشد. اگر نگاه گفتنی داریم باید ریل گذاری آن را مشخص کنیم. ماده ۱۴۳ پیشنهادی دولت یعنی تولید بحران و اغتشاش که چرایی آن را می‌گوییم، اما آیا این حکمرانی است؟ حکمرانی روح است و در تدوین برنامه باید تمام ذی‌نفعان ذیل حکمرانی حضور داشته باشند. براساس ماده ۱۴۳، تنها لطفی که این نظام بروکراسی کرده، این است که نمی‌توانند آب مدیریت کنند و آن را تبدیل به ابزاری می‌کنند که از این طریق به کشاورزی زور بگویند تا پروانه‌ای را که دادند، تعدیل کنند. از واژگان و متنی استفاده می‌کنند که اوایل نمی‌توانستیم بگوییم اینها را نمی‌فهمیم. من با فوق‌لیسانس مدیریت برخی از این کلمات را نمی‌دانستم. نظام اداری و بروکراسی برنامه و قانون را وسیله‌ای قرار داده تا موضوعاتسی را به افراد تحمیل کند. اینجا دیگر بحث حکمرانی وجود ندارد. زمانی که شما ۶ برنامه بعد از انقلاب را بررسی می‌کنید میانگین تحقق آن به ۳۰ درصد نیز نمی‌رسد؛ چرا آن را تکرار می‌کنید؟ مواد مربوط به امنیت غذایی در این برنامه این است که اگر کشاورزی نرسد، امنیت غذایی کم می‌شود. این نگاه حکمرانی به مردم است. این واقعا سفارش امام است؟ آیا در راستای فرمایشات مقام‌معلم‌هبری است؟ برنامه‌ها به این تبدیل نکند که عدم رعایت الگوی کشت یعنی تصرف در اموال کشاورز. درحالی که براساس ماده ۵ که تعریف نهادهاست، راهبرد دربار به بخشی از کارهایی که از سوی جهاد کشاورزی و وزارت صمت و نهاد‌های نظامی پیش برده می‌شوند، آنها می‌توانند به هیچ کس جوابی ندهند.

نکته دیگر اینکه قسمت مربوط به فرهنگ را رها کنید. آقای نادری، بحث فرهنگ به شما ارتباطی ندارد! اوایل انقلاب در سال ۵۸ جامعه‌های دکتر نگاهداری به آن اشاره کرد، بازرگان، مطهری و باهنر را پرورش داد اما درحال حاضر و ۴۴ سال پس از آن و این فرهنگ‌گی که تماما در آن دخالت می‌کنند این‌مدبران را پرورش داده است. نیازها را به فرهنگ عرضه کنید تا فرهنگ برای شما آنها را برطرف کند. جناب دکتر نگاهداری عزیز، من به شما می‌گویم که این نشست‌ها بسیار موثر است، خودتان بایبید و بقیه را نیز تشویق کنید که به آن بایبند.

من که با بروردی، شهید کاظمی و شوشتری هم‌نفس بودم، می‌گویم جابرا برخی افرادی که در آن سال‌ها بودند، سیر نمی‌شوند. از مداخله سبیر نمی‌شوند، چون شما به فرهنگ‌گی اشاره کردید که انسان امروز را تبدیل به سوزه کرده است. به همین خاطر است که امروز فرهنگ شما جایگو نیست.

شاید تنها ۱۰ درصد برنامه هفتم محقق شود

لیلا عیسی‌وند، عضو هیات‌علمی دانشگاه آزاد واحد تهران جنوب: شخص اولی که صحبت کردند از یک سری کلیت‌ها و راه استفاده کردند، گفتن ملی، حکمرانی و... را توضیح دادند، شخص دوم نیز از کلمه توسعه استفاده نکردند، گویا ابا دارند که ما

این کلمه را به کار ببرند. زمانی که در کشور همچنان اجماعی وجود ندارد تا حتی روی یک سری از کلمات فکر کنیم، ما چگونه برای آنها برنامه می‌نویسیم؟ مساله بعد دربار حکمرانی است. موضوعی که می‌خواهم بیان کنم درباره حکمرانی خوب است. درباره مجلس و شعار شفافیت آن می‌دانیم که اجرائی نشده و درباره سند توسعه می‌دانیم که بیشتر سندی تحلیلی است تا سند توسعه. رشته من سیاست‌گذاری است و آسیب‌شناسی‌ای بر سند سوم توسعه نیز داشته‌ام. در اینجا موضوعاتی را مطرح کردند که بعید می‌دانم این اتفاقات بیفتد. درحال حاضر پیش‌بینی شده ایران رشد اقتصادی ۱٫۸ درصدی داشته باشد و تا سال ۲۴-۲۰ نیز رشدش به ۲ درصد می‌رسد. جالب اینکه قرار است در سال ۱۴۰۶ میزان رشد اشتغال به ۰٫۹ درصد برسد. با چه زیرساخت و امکاناتی قرار است چنین اتفاقی می‌افتد؟ مدام درباره چرخش تحولی صحبت شده و من فکر می‌کنم که چرخش تحولی اتفاق نمی‌افتد، مگر اینکه بسیاری از ساختارها در جمهوری اسلامی تغییر کند. بروکراسی باید تغییر کند، مگر نیست که شکل حکومت به چه صورت است، بلکه اندازه دولت اهمیت دارد. اندازه دولت در جمهوری اسلامی هیچ‌گاه کوچک نمی‌شود و ابعاد بزرگی دارد و به همین خاطر اداره کردن آن بسیار سخت است. ۴ سال دیگر درباره این موضوع صحبت می‌کنیم که چرا سند هفتم توسعه تحقق پیدا نکرد؟ در این برنامه فکر می‌کنم که شاید تنها ۱۰ درصد برنامه محقق شود.

شرط بزرگ توسعه سوال است

رضاسرحیمی، عضو هیات‌علمی دانشکده اقتصاد واحد تهران مرکزی: سال‌هاست زمانی که سسر کلاس می‌روم، به بچه‌ها می‌گویم که کلاس را توصیف کنید. چقدر برنامه مفهوم زیبایی در حوزه ربط به‌شمار می‌رود. از جوانی و زمانی که وارد کلاس شدم به خودم گفتم وقتی وارد کلاس می‌شوی، حضور و غیاب کن و رست بگیر و بگو نمره نمی‌دهم؛ این حرف‌ها را می‌نیم که رست بگیریم. ما براساس آدم‌ها حرف‌ها را گوش می‌کنیم. چقدر ربط واژه‌شنگی است. هیچ چیز ما به یکدیگر ربط ندارد، تصمیم‌گیری ما به نظام حقوقی و نظام حقوقی ما به نظام مالی مان ربط ندارد، نظام صادرات به نظام واردات است؛ هیچ کدام به یکدیگر ربطی ندارند. تا این حدی ربط هستیم و توقع داریم که از بی‌ربطی، ربط بیرون بیاید، اما در مقوله ربط است که تحلیل، صادرات، توسعه و به‌روردی شکل می‌گیرد. سال‌هاست از بهره‌وری خبری نیست. تصویر ذهنی من از کلاس این است یک‌سری آدم که دانشجو و استاد هستند در هم جمع شده‌اند که بفهمند و این تنها زمانی محقق می‌شود که گفت‌وگو و خردجمعی شکل بگیرد. جلسه‌بی‌برنامه است و ما از برنامه می‌گوییم. مشکل امروز ما زیرساخت‌های روانشناسی و جامعه‌شناسی است. من مطمئنم که رهبری در آخرین سخنرانی خود درباره امید صحبت فرمودند. گفتیم که تصویر ذهنی من از کلاس این است که یک‌سری دوره‌هم جمع می‌شوند تا بفهمند. در سال ۵۷ جوان بودم و کتابی دیدم به نام سوال، این کتاب می‌گوید هر سوالی در هر سخنی از علم جاری می‌شود و نه از جهل. آنها که نمی‌دانند نمی‌پرسند و آنها که می‌دانند نمی‌پرسند. شرط بزرگ توسعه، سوال است. امروز بسیار خوشحال شدم که روحانیون را در جمع دیدم. چندوقت است در کلاس درباره سرمایه اجتماعی حرف می‌زنم. امروز در دنیای مدرن من این موضوع رسیده‌اند که نماد یک جامعه افراد آن هستند. جامعه‌ای که عصبانی است به توسعه نمی‌رسد و نخواهد رسید. من بسیار تمرین کردم که علمی حرف نزنم و ساده سخن بگویم.

نمی‌توان برای دانشجویان تنها مسائل مایوسانه برنامه توسعه هفتم را بازگو کرد

آرزو اسلامی، عضو هیات‌علمی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی: به‌عنوان جوان‌ترین فرد در خانه گفت‌وگو حضور دارم و از تمام پیشکسوتان گذرخواهی می‌کنم که صحبت می‌کنیم. آخرین نکته این است که توسعه پیش از خدمت دکتر قربانی بودیم، بسیار حرف زیبایی به ما زدند، گفتند که خواهش می‌کنم در کلاس‌های خودتان و زمانی که با دانشجویان صحبت می‌کنید، نقاط قوت و نقاط ضعف را ببینید. همه نقاط قوت و ضعف را با هم ببینید. نکته‌ای که وجود دارد صحبت‌های ما درباره برنامه هفتم توسعه است و آنچه ما از صحبت‌های جناب دکتر نگاهداری و نادری برداشتیم می‌کنیم، این است شما که اینجا نشستند و صحبت می‌کنید با اینکه نماینده مجلس هستید در دانشگاه فرانکفورت درس خوانده‌اید، کاملا مایوس بوده‌اید. اما من آرزو اسلامی اعما می‌کنم که در مجتمع مجلس درس خوانده‌ام و کنار معلمانی هستم که برای من مکتب بودند، یعنی هر کدام از آنها تنها یک معلم نبوده‌اند که در درس خوانده‌اند، بلکه یک مکتب بوده‌اند. ما نقاط ضعف بسیاری در برنامه‌های خودمان داریم اما نقاط قوت را اصلا ندیده‌ایم. ما ندیده‌ام که دولت محترم چه فعالیت‌های مثبتی داشته است. ما

اصلا موشک‌ها پیرسونیک را ندیده‌ایم، رابطه خودمان را با کشورهای حاشیه خلیج فارس و کشورهای عربی ندیده‌ایم. اتفاقا امروز که داشتم رسانه‌های مختلف ضد را بررسی می‌کردم، دیدم که آنها بسیار عصبی هستند از اینکه ریاست‌جمهوری ما به ونزوئلا و کشورهای لاتین رفته است. از این موضوع بسیار رنج می‌برند. اگر بخواهم به دانشجویان درباره برنامه هفتم توسعه بگویم، نمی‌توانم تمام مسائل مایوسانه را بازگو کنم؛ چرا که بعدا باعث فرار مغزها می‌شود، یعنی دانشجو می‌گوید هیچ گونه امید نداری و اقتصاد و معیشتش درست نیست. مسلم که باید هر دو موضوع را با هم ببینیم. امیدوارم برنامه هفتم توسعه دوباره به رئیس‌بازگردد تا اصلاح شود. بحث این است که من امیدوار هستم. ترمیم آینده ایران زمانی بسیار خوب است که ابتدا مقصد را بررسی کنیم. حتما باید بحث دانش‌بنیان‌ها را ببینیم و من فکر می‌کنم واقعا دانش‌بنیان و مراکز دانش‌بنیان با تخصیص بودجه و کمکی که باید بکنیم، بسیار خوب عمل خواهند کرد. بحث دانش‌بنیان‌ها حتما باید اتفاق بیفتد. درباره آبخیزداری و بروکراسی نیز خوشبختانه به راحتی می‌تواند مجوزها را بگیرند. جمع‌بندی کلی صحبت‌های ما این است که همه چیز را با هم ببینیم و برنامه هفتم توسعه را بررسی کنیم و نگوییم که این برنامه نباید اینطور باشد.

زمانی که در جنگ اقتصادی هستیم، اولویت با نگاه اقتصادی است

محسن امینی، مدیرکل توسعه و بودجه سازمان دانشگاه آزاد: جناب دکتر نگاهداری، اگر ما زمانی نیز نگاه کنیم، به این دلیل که رشته من در زمینه اقتصاد است، در بحث برنامه و بودجه در خدمت شما و دوستان بوده‌ام. برنامه هفتم توسعه یک‌سال تأخیر داشت و اگر قرار بود برنامه شکل بگیرد در سال پنجم برنامه قبل باید مقدمات آن شروع می‌شد، درحالی که نزدیک به دو سال از زمان تدوین عقب افتاده‌ایم. رویکردهایی که گفته شد، تکرار برنامه قبل است، یعنی در مقدمات و بخش تحقق در بودجه‌ای که دیده شد، همان شرایط را می‌بینیم و به‌عنوان مثال هدف رشد اقتصاد ۸ درصدی یا اشتغال ... و آمل و آرزوهای بسیار خوبی است که برای آن نوشته شده اما اینکه شما به‌تازگی رویکرد مرکز پژوهش‌ها را ببینید و هرگز دیدم، فکر نمی‌کنم توسعه‌یافته‌ها در یک هفته اتفاقات عجیب‌وغریبی بیفتد. نمی‌دانم که قرار است چه اتفاقاتی در این ۳۰۰۰ بند بیفتد.

چه خوب بود زمانی که بودجه بین دولت و مجلس در رفت‌وآمد بود به دلیل مشکل ارسال بودجه پیش از برنامه، حداقل در آن زمان مطرح می‌شد تا در این ۴ الی ۵ ماه روی برنامه نیز کار صورت می‌گرفت. نکته دیگر این است که یک‌سری از شعارها و وعده‌ها را قشنگ است، ما در اینجا نیز خانه گفت‌وگو را داریم و اساتید بسیاری در این برنامه حضور دارند. برخی از مشکلات اساسی را داریم که اصلا به سراغ آن نمی‌رویم. من بسیار دوست داشتم در جلسه‌ای که دکتر خاندوزی بود حضور داشتم. دکتر نادری ما این زمانی می‌خواهیم برخی از این مشکلات اساسی را حل کنیم؟ در ماه ۴۸ این برنامه می‌بینیم که دولت معافیت مالیاتی که پیش از این ممنوع بود را درحال حاضر تا سال آخر بیشتر از ۵۰۰ میلیون تومان کرده است. من در گزارش دیدم که ۸۰ درصد کسبه کشور زیر ۱۶ میلیون تومان مالیات می‌دهند. جمعی که اینجا نشستند است با درآمدی زیر ۱۲۰۰ الی ۲۰۰ میلیون تومان مالیاتی است؛ میلیون تومان مالیات می‌دهد. این موضوع چه زمانی درست می‌شود؟ ۹ درصد مالیات ارزش افزوده که از مصرف کننده گرفته می‌شود و به محض اینکه دولت به مشکل کسری می‌خورد، شوک تورمی را تا آخر سال ایجاد می‌کنند. ۳۰ درصد نیز مالیات تورم می‌گیرند، چه زمانی قرار است که این مشکلات ساختاری اصلاح شود؟ من یکی از اساتان‌ها بودم و حقوق مدیرکل مالیاتی ۱۶ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان بود. واقعا نمی‌دانم قرار است چگونه بدنه این سازمان‌ها را عاری از فساد کنیم. کما قرار است که اصلاح قیمت‌گذاری صورت بگیرد؛ هرچه ما قدم‌های خوبی در دانشگاه برمی‌داریم که وضعیت بهتر شود اما تورم ... همیشه ۱۰ قدم از ما جلوتر است. توسعه باید اصلاح شود. نباید از توسعه بترسیم. آخرین نکته این است که توسعه پیش از خدمت دکتر قربانی که جایی که منافع دولت مطرح می‌شود ما هیچ مشکلی از نظر ورود دستسگاه‌های غربی نداریم. اگر در غرب بگویند که روی یک جایعتی ۱۰ درصد مالیات می‌گیرند، برخی از دوستان شما در مجلس این را تکرار می‌کنند. مشکل ایدئولوژی و رفتاری نداریم، اما اینجا بود و سوالاتش این بود که کسری ۴ هزار میلیاردی را چگونه می‌توان جبران کرد؟ می‌گفت که برای این منظور طرحی دادم اما ۳ ماه است که در بروکراسی اداری مانده است. این نگاه‌ها نیز باید در برنامه وجود داشته باشد، زمانی که در جنگ اقتصادی هستیم و نگاه اقتصادی اولویت اول ما است، دیگر نمی‌توان نگاه اجتماعی و فرهنگی و ارزشی که مختص دهه اول انقلاب بود را داشت و اصلا شرایط دولت این‌طور ایجاب می‌کند. خواهشی که دارم این است که این موضوعات نیز در برنامه پرزگتر شود.